

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

INSTITUTE OF ARCHITECTURE

NÁMĚSTÍ MÍRU - DOSTAVBA A REKONSTRUKCE VEŘEJNÉHO PROSTORU V BRNĚ

NÁMĚSTÍ MÍRU - EXTENSION AND REHABILITATION OF PUBLIC SPACE IN BRNO

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Michal Bělovský

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. TOMÁŠ PAVLOVSKÝ, Ph.D.

BRNO 2017

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

INSTITUTE OF ARCHITECTURE

NÁMĚSTÍ MÍRU - DOSTAVBA A REKONSTRUKCE VEŘEJNÉHO PROSTORU V BRNĚ

NÁMĚSTÍ MÍRU - EXTENSION AND REHABILITATION OF PUBLIC SPACE IN BRNO

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Michal Bělovský

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. TOMÁŠ PAVLOVSKÝ, Ph.D.

BRNO 2017

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	N3504 Architektura a rozvoj sídel
Typ studijního programu	Navazující magisterský studijní program s prezenční formou studia
Studijní obor	3501T014 Architektura a rozvoj sídel
Pracoviště	Ústav architektury

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student	Bc. Michal Bělovský
Název	Náměstí míru - dostavba a rekonstrukce veřejného prostoru v Brně
Vedoucí práce	Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Datum zadání	30. 11. 2016
Datum odevzdání	19. 5. 2017

V Brně dne 30. 11. 2016

doc. Ing. arch. Antonín Odvárka, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Rostislav Drochytka, CSc., MBA
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

Územní plán města Brna – výřez

Situace místa stavby – polohopis a výškopis

Kuča, K. Brno 1991

Hálová-Jahodová, C. Brno, dílo přírody, člověka a dějin. 1975

Hon, Milan: Vývoj koncepce kompaktního bydlení. [s.l.] : Nakladatelství ČVUT, 2007. 26 s. ISBN 978-80-01-03742

Holl, Steven. Paralaxa.

Zadražilová, Miroslava: Intenzivní městské struktury, pojednání k disertační práci, 2010

Neufert Ernst: „Navrhování staveb“, Consultinvest Praha 2000

Související vyhlášky, technické normy a hygienické předpisy

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Cílem diplomové je návrh veřejného prostoru - náměstí v Brně v Masarykově čtvrti. jedná se o území, které slouží v současnosti jako dopravní uzel a ne jako místo pro lidi. Bude navrženo i nejbližší okolí tzn. vstup do parku Kraví hora a přilehlé ulice.

Diplomová práce bude obsahovat:

- Dokladovou část
- Urbanisticko - architektonickou studii
- Model

Výkresová část bude zpracována s využitím CAD, textová část a případné tabulkové přílohy budou zpracovány v textovém a tabulkovém editoru PC. Ve stanoveném termínu bude výsledný elaborát odevzdán vedoucímu diplomové práce v úpravě a kompletaci podle jednotných pokynů Ústavu architektury FAST VUT v Brně. Při zpracování diplomového projektu je nezbytné řídit se směrnicí děkana č. 12/2009 vč. příloh č. 1,2,3: Úprava odevzdání a zveřejňování vysokoškolských kvalifikačních prací (VŠKP) na FAST VUT.

Předepsané přílohy:

Seznam složek:

A.DOKLADOVÁ ČÁST

B.URBANISTICKÁ STUDIE:

- textová část A4 v předepsané podobě
- urbanistická studie v úměrném měřítku
- urbanistický detail v úměrném měřítku
- úplný projekt ve formátu A3, A2 nebo A1
- presentační plakát 700/1000mm na výšku

C.MODEL v úměrném měřítku

CD s dokumentací celého projektu

STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část VŠKP zpracovaná podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (povinná součást VŠKP).
2. Přílohy textové části VŠKP zpracované podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT"

(nepovinná součást VŠKP v případě, že přílohy nejsou součástí textové části VŠKP, ale textovou část doplňují).

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Vedoucí diplomové práce

ABSTRAKT

Diplomová práce Náměstí míru – dostavba a rekonstrukce veřejného prostoru se zabývá analýzou stávajícího stavu vymezené části Masarykovy čtvrti, vyhodnocením problémů pomyslného centra čtvrti a návrhem zástavby spolu s fungujícím dopravním řešením. Cílem práce je definovat Náměstí Míru jako fungující veřejný prostor, se kterým se lidé mohou ztotožnit. Upravit dopravní řešení tak, aby nedocházelo ke zmatečným situacím a kolizím mezi pěšími, tramvajemi a automobily. Navrhnout zde novou zástavbu, která nahradí plochy brownfields, dá vzniknout novým bytovým jednotkám a nabídne možnosti aktivního využití parteru. Důraz návrhu je kladen na moderní urbanistické přístupy a názory 21. století, kompaktní zástavbu, polyfunkčnost staveb a stanovení priorit při plánování měst a veřejných prostor, kdy se na první místo dostává samotný člověk, jeho zájmy, potřeby a každodenní život.

KLÍČOVÁ SLOVA

Brno, Kraví hora, Náměstí Míru, rekonstrukce, dostavba, brownfield, Údolní, Rudišova, park, veřejný prostor, předprostor, kostel sv. Augustina, Masarykova čtvrť, Babákovo náměstí, zahradní město, úřednická čtvrť

ABSTRACT

Diploma thesis „Náměstí Míru – extension and rehabilitation of public space in Brno“ deals with the analysis of the current state of defined part of Masaryk district, the evaluation of the problems of the imaginary city center and the design of buildings along with the working transport solution. The aim of the thesis is to define „Náměstí Míru“ as a functional public space, that people can identify with. To modify traffic solutions to avoid confused situations and collisions between pedestrians, trams and cars. To design new buildings to replace brownfields, create new housing units, and offer opportunities for using an active parterre. Emphasis is placed on modern urbanistic approaches and views of the 21st century, compact building, multifunctionality of buildings, and prioritization of city planning and public spaces with priority on human, his interests, needs, and everyday life.

KEYWORDS

Brno, Kraví hora, Náměstí Míru, reconstruction, completion, brownfield, Údolní, Rudišova, park, public space, pre-space, church of St. Augustine, Masaryk district, Babakovo square, garden town, clerical district

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE VŠKP

Bc. Michal Bělovský *Náměstí míru - dostavba a rekonstrukce veřejného prostoru v Brně*. Brno, 2017. 29 s., 26 s. příl. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí práce Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval(a) samostatně a že jsem uvedl(a) všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 18. 5. 2017

Bc. Michal Bělovský
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych velmi rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce Ing. arch. Tomáši Pavlouskému, Ph.D., za inspirující vedení, cenné rady, vstřícnost při konzultování a vedení celé diplomové práce.

Také bych velmi rád poděkoval své rodině, blízkým a přátelům za jejich energii a podporu během celého mého studia.

V Brně dne 18. 5. 2017

Bc. Michal Bělovský
autor práce

OBSAH

- a) titulní list
- b) zadání VŠKP
- c) abstrakt v českém a angl. jazyce, klíčová slova v českém a angl. jazyce
- d) bibliografická citace VŠKP podle ČSN ISO 690
- e) prohlášení autora o původnosti práce
- f) poděkování
- g) obsah
- h) úvod
- i) vlastní text práce
- j) závěr
- k) seznam použitých zdrojů
- l) seznam použitých zkratk a symbolů
- m) seznam příloh
- n) popisný soubor závěrečné práce
- o) prohlášení o shodě listinné a elektronické formy VŠKP

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá analýzou stávajícího stavu vymezené části Masarykovy čtvrti, vyhodnocením problémů pomyslného centra čtvrti a návrhem zástavby spolu s fungujícím dopravním řešením. Cílem práce je definovat Náměstí Míru jako fungující veřejný prostor, se kterým se lidé mohou ztotožnit. Upravit dopravní řešení tak, aby nedocházelo ke zmatečným situacím a kolizím mezi pěšími, tramvajemi a automobily. Navrhnout zde novou zástavbu, která nahradí plochy brownfields, dá vzniknout novým bytovým jednotkám a nabídne možnosti aktivního využití parteru. Důraz návrhu je kladen na moderní urbanistické přístupy a názory 21. století, kompaktní zástavbu, polyfunkčnost staveb a stanovení priorit při plánování měst a veřejných prostor, kdy se na první místo dostává samotný člověk, jeho zájmy, potřeby a každodenní život.

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

NÁMĚSTÍ MÍRU – DOSTAVBA A REKONSTRUKCE VEŘEJNÉHO PROSTORU V BRNĚ
DIPLOMOVÁ PRÁCE KVĚTEN 2017

VEDOUCÍ PRÁCE ING. ARCH. TOMÁŠ PAVLOVSKÝ, PH.D. ▪ AUTOR BC. MICHAL BĚLOVSKÝ
VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ ▪ FAKULTA STAVEBNÍ ▪ ÚSTAV ARCHITEKTURY

1 Obsah

- 1 OBSAH
- 2 CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
- 3 CHARAKTERISTIKA VÝZNAMNÝCH STAVEB V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ
- 4 CHARAKTERISTIKA GEOLOGICKÉHO PODLOŽÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
- 5 STAVEBNÍ VÝVOJ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
- 6 ANALÝZY
- 7 PROBLÉMY = KLADY A ZÁPORY
- 8 KLADY ÚZEMÍ
- 9 ZÁPORY ÚZEMÍ
- 10 CHARAKTERISTIKA NÁVRHU
- 11 CHARAKTERISTIKA FUNKČNÍHO ŘEŠENÍ
- 12 CELKOVÉ BILANCE

2 CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Dnešní rezidenční a vilová čtvrť vznikala na svazích Žlutého kopce, na úpatí Kraví hory už od konce 19. století. Do té doby se zde rozkládaly pouze pastviny, drobná zemědělská políčka, vinice. Díky kvalitním hlínám v místním podloží zde bylo v průběhu 18. a 19. století zřízeno také několik cihelen, které zásobovaly stavebním materiálem dynamicky se rozvíjející průmyslové město. Koncem 19. století však došlo k zásadní proměně této lokality. Původně holé kopce byly díky činnosti Zalesňovacího a okrašlovacího spolku osázeny stromy, vojenské i průmyslové objekty se postupně bouraly a úbočí Žlutého kopce se začalo přetvářet v tzv. zahradní město.

V Brně byla díky aktivitě několika stavebních družstev vybudována tzv. německá úřednická čtvrť (Beamtenheim), kde si jednopatrové vilové stavby s předzahrádkami opatrovali převážně zaměstnanci nejrůznějších úřadů a institucí.

Po vzniku Československa zde stavební činnost pokračovala obdobným způsobem. Hlavní uliční osou se stala dnešní ulice Lerchova s nově založeným Vaňkovým náměstím. Krátce po prodloužení ulice Lerchovy severozápadním směrem k nově založenému Náměstí Míru roku 1927, došlo na popud lokálních stavebních družstev k protažení tramvajové tratě na úpatí Kraví hory. Na základě jejich aktivit se realizovalo i několik veřejných objektů, byla zde postavena nemocnice, školy, studentské ubytovny a dlouho požadovaný farní kostel.

Roku 1925 byla Úřednická čtvrť přejmenována na počest prvního československého prezidenta na čtvrť Masarykovu. V té době se její zástavba již nezaměřovala výhradně na typizované a úsporné bydlení středních vrstev, ale do popředí zájmu se dostaly vilové stavby zámožných objednavatelů. Stavebníky byli zejména průmysloví a finanční podnikatelé, často židovského původu, advokáti a politici.

Masarykova čtvrť tak v průběhu první republiky postupně splynula se sousedními Pisárkami a Žabovřeskami. Dodnes si celá čtvrť zachovala svůj charakter atraktivní rezidenční lokality a i v současnosti je místem architektonicky zajímavých realizací.

3 CHARAKTERISTIKA VÝZNAMNÝCH STAVEB V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ

Kostel sv. Augustina

Představitelé starobrněnského kláštera se rozhodli vybudovat kostel s farou, který by pokryl potřeby stále se rozrůstajícího počtu farníků Masarykovy čtvrti. Z množství církevních pozemků byla vybrána parcela na dnešním náměstí Míru (dříve Babákovo nám.) a v roce 1930 byl u příležitosti 1 500. výročí úmrtí významného církevního učitele položen základní kámen „jubilejního“ kostela sv. Augustina. K vytvoření návrhu kostela a farní budovy byl vyzván profesor Vladimír Fischer – významná pedagogická osobnost České vysoké školy technické v Brně. Projekt vznikl v letech 1929–30, k dokončení stavby a vysvěcení kostela však došlo až v roce 1935. Fischerův návrh demonstruje formální

prostředky funkcionalismu, což se projevuje v hladkých stěnách oproštěných geometrických těles, která tvoří hmotu kostela. Dispoziční řešení a kompozice jednotlivých architektonických prvků však odpovídá tradičnímu pojetí katolického kostela, které vychází ze starokřesťanských modelů. V tomto případě jde o trojlodní baziliku s převýšenou hlavní lodí s okny, která osvětluje prostor.

Základní škola Náměstí Míru

Nové směry a tendence ve výstavbě škol, které se objevily ve 20. letech zejména v holandské meziválečné architektuře, měl možnost přímo na místě poznat brněnský architekt Josef Polášek. Svoje poznatky zúročil například v návrhu školy na náměstí Míru v Masarykově čtvrti, na které roku 1929 spolupracoval s Bohuslavem Fuchsem. Stavba je umístěna v rozlehlém vnitrobloku, ukončujícím Lerchovu ulici, který je ohraničen obytnými domy a kostelem sv. Augustina s farou. Škola je tak chráněna před uličním ruchem a obklopena zelení. Hmotu stavby je tvořena dvěma rovnoběžnými křídly, jež jsou propojená kolmým křídlem spojovacím. V něm se nachází hlavní vstup, vestibul, kabinety, ředitelna a sociální zařízení. Severovýchodní křídlo tvoří dvoutrakt s přirozeně prosvětlenou chodbou se šatnami a mateřskou školou v přízemí a třídami v patrech. V jihozápadním křídle je umístěna tělocvična se střešní terasou pro výuku na čerstvém vzduchu a odpočinkové aktivity žáků. Tyto plochy však byly později nahrazeny valbovými střechami, které výrazně narušily původní funkcionalistickou koncepci budovy.

Cyrilometodějská církevní základní škola

Škola byla zřízena Českou provincií Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje. Sestry této kongregace v současné době působí nejen v oblasti sociální (péče o mentálně postižené děti, pomoc lidem v tíživé životní situaci) a pastorační (výuka náboženství, příprava ke svátostem, pastorační péče nemocných), ale rovněž ve výchovně-vzdělávacím procesu, tj. ve školství. Dějiny našich škol počínají rokem 1924, kdy byly v červnu na Lerchově ulici v Brně započaty práce na stavbě ústavu pro mentálně postižené děti (budova současné základní školy). Poté, co byla tato výstavba již o rok později ukončena, byla pro postižené děti zřízena i škola. V roce 1930 došlo k zajištění větší kapacity budovy, a to přistavením budovy nové (dnes gymnázium a pedagogická škola). Ve školním roce 1933/1934 byla otevřena první třída Řádového dívčího gymnázia. V říjnu 1945 byly vykonány nezbytné úpravy, mohlo dojít na gymnázium k opětovnému zahájení vyučování.

Ve školním roce 1996/1997 zahájila vyučování CMSPgŠaG, dnešní Cyrilometodějské gymnázium a střední odborná škola pedagogická.

4 CHARAKTERISTIKA GEOLOGICKÉHO PODLOŽÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Vznik Žlutého Kopce a Kraví hory z hlediska geologie je datován do velmi vzdálené minulosti, protože podle odhadů vědců se jedná o 600 milionů let zpět v historii Země. Většina území současného Brna se před 600 miliony let nacházela na části Země, kterou roku geolog Karel Zapletal pojmenoval jako „brunie“. V dnešní literatuře se hovoří spíše o „brunovistuliku“. Brunovistulikum je dnes z větší části překryto mladšími horninami a na povrch vystupuje jen jeho významná součást – tzv. brněnský masiv. Současné názory geologů vypovídají o tom, že brunovistulikum je pozůstatkem pásu kdysi aktivních sopek. Sopky, které v té době vznikaly, už ale dávno odstranilo množství pozdějších geologických událostí. Přesto můžeme v Brně najít pozůstatky vůbec nejstarších vulkanických hornin, jaké byly na území České republiky objeveny, mezi něž patří právě Kraví Hora nebo Žlutý Kopec. Z hlediska klasifikace hornin se jedná především o tzv. diabasy (zastaralý název pro čediče ze starších prvohor) s šedo zelenou nebo černošedou barvou. Tyto fakta odůvodňují kvalitní a bezpečné zakládání staveb v oblasti Masarykovy čtvrti a nebrání dalšímu rozvoji lokality.

5 STAVEBNÍ VÝVOJ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Období okolo roku 1914

V roce 1878 byl ustanoven tzv. Zalesňovací a okrašlovací spolek v Brně, jenž si jako první úkol vytkl zalesnění Kraví hory. Tím se z Kraví hory stalo rekreační místo, jež bylo cílem řady výletníků. Tvář jižních svahů ale také měnila stále intenzivnější výstavba činžovních domů, na kterou navázala výstavba tzv. německé úřednické čtvrti. Do roku 1909 vytvořily novorenesanční a secesní vily kompaktní zástavbu kolem ulic Všetičkova, Jiříkovského, Zachovy a přilehlé části ulice Tvrdého.

V roce 1912 se na vrcholu Kraví hory objevil základ vodojemu s dolní přečerpávací stanicí, který byl v provozu až do poloviny 60. let 20. století. Kolem roku 1913 byla na Žlutém kopci postavena C. a K. nemocnice zeměbrany - dnes součást Masarykova onkologického ústavu.

Období okolo roku 1926

Před rokem 1918 začala vznikat v těsném sousedství Wilsonova lesa česká úřednická čtvrť, jako protiváha německé úřednické čtvrti. Kolem roku 1922 již existovala vilová zástavba ulic Krondlovy, Tichého a Gogolovy. Do roku 1925 postoupila výstavba domů na úroveň vymezenou ulicemi Barvičova, Roubalova, Havlíčkova a Klácelova. V roce 1923 byly postaveny Sušilovy koleje dle návrhu architekta Rudolfa Hlavinky. V roce 1925 byl otevřen Ústav pro mentálně postižené na ulici Lerchova - dnešní Cyrilometodějská církevní základní škola, gymnázium a střední odborná škola. Na dnešní náměstí Míru byla

v roce 1929 přivedena tramvajová linka číslo 4. V roce 1930 (1500 let od smrti sv. Augustina) byl vysvěcen základní kámen kostela zasvěceného sv. Augustinu.

Období okolo roku 1937

Kostel sv. Augustina byl dostavěn v roce 1935 dle návrhu architekta Vladimíra Fischera. Na severovýchodních svazích Kraví hory mělo podle návrhu architekta Aloise Dryáka vyrůst tzv. Akademické náměstí ohraničené budovami filozofické, právnické a přírodovědecké fakulty s centrální knihovnou, budovou konzervatoře a rozšířenými prostorami VUT. Jako první začala v roce 1928 vznikat budova Právnické fakulty. Další výstavba však nikdy nepokračovala, na pozemcích vyrostly za 2. světové války baráky pro německou vojenskou posádku - areál nyní vlastní Vysoké učení technické v Brně.

Současnost

V roce 1975 byl na jižní straně Kraví hory dokončen Areál zdraví Tělovýchovné jednoty Moravská Slávie, jenž byl od roku 2001 rekonstruován ateliérem D.R.N.H. V roce 2004 zde byl otevřen krytý bazén s nezaměnitelným výhledem na Brno. Pod vodním areálem je Středisko pro pěstování léčivých rostlin Masarykovy univerzity. Přes veškeré změny zůstává i dnes Kraví hora podivuhodnou oázou klidu v centru Brna, kam se z centra města dostaneme tramvají číslo 4 asi za deset minut.

6 ANALÝZY

Analýza dopravy

Dopravní situace na křižovatce ulic Údolní, Rudišova a Březinova je hlavním a klíčovým problémem v řešeném území. Celková kolize nastává v křížení tří druhů dopravy, automobilové, tramvajové a pěší. Pozemní komunikace funkční skupiny B prochází napříč smyčkou tramvajové linky č. 4 a zároveň napříč druhým, kolmým směrem vůči pozemní komunikaci, vede přechod pro chodce. Na již zmíněné křižovatce, která se nachází přímo před kostelem sv. Augustina, dochází k situaci ztráty přehlednosti o nadřazenosti hlavní a vedlejší komunikace, i přes přítomnost dopravního značení. Situování přechodů pro chodce není také řešeno vhodně s přihlédnutím na pěší trasy a směry pozemních komunikací. Například přechod napříč dopravní smyčkou není řešen vůbec bezbariérově a jeho překonání je velmi nepohodlné i pro běžného pěšího chodce. Dalším problémem je technický stav pozemních komunikací a chodníků pro pěší, který je v nevyhovujícím stavu.

Analýza hluku

Hlavním zdrojem hluku v řešeném území je převážně smyčka tramvajové linky č. 4. Hluk tvoří přibližně od 6. hodiny ranní do 23. hodiny večerní. Významnou příčinou vysoké

hladiny akustického tlaku je technický stav tramvajového tělesa a také samotných tramvajových souprav. Rekonstrukcí by se mohlo docílit zlepšení, ale přesto určitá hladina hluku zde bude vždy. Dalším zdrojem hluku je komunikace funkční třídy B, která prochází napříč řešeným územím. Nepříjemným stavem je, že ohnisko hluku se nachází v pomyslném středu řešeného území.

Analýza vybavenosti

Výsledkem analýzy vybavenosti jsou zjištění, že významnou vybaveností v řešeném území a jeho těsné blízkosti je školství a sport. V blízkosti Náměstí Míru se nachází 2 základní školy, gymnázium, soukromá střední škola a mateřská škola. Z hlediska sportu má velký význam park Kraví hora a jihovýchodním a východním směrem navazující plavecký bazén, koupaliště a další sportoviště. Velkým přínosem je právě situování kostela sv. Augustina na Náměstí Míru, přibližně centru Masarykovy čtvrti. Další funkce jsou zastoupeny opravdu v minimálně míře nebo vůbec. Za těmito funkcemi musí lidé docházet (cca 35 min pěšky směrem do centra města Brna) nebo dojíždět MHD (cca 10 min do centra města Brna tramvajovou linkou č. 4). Vzhledem k postavení a určitému vyššímu standardu Masarykovy čtvrti bych chtěl svým návrhem napomoci rozvoji právě vybavenosti, která zde chybí. Jedná se například o prostory pro praktického lékaře, kapacitně větší obchod a další pronajímatelné, komerční a administrativní prostory, které by jedna pozvedly mírně již zmíněný standard Masarykovy čtvrti, a také přivedly život do pomyslného středu Masarykovy čtvrti, a to na Náměstí Míru.

Analýza územního plánu

Navrhované řešení z části vychází a respektuje územní plán města Brna, ale v mnoha ohledech by vyžadovalo změnu. Dle něj jsou plochy brownfields (bývalého vojenského autoparku) určeny pro zástavbu s funkcí smíšených ploch. V rámci návrhu je uvažování spíše s převažující funkcí bydlení s doprovodným obchodním a komerčním parterem. V rámci územního plánu je také uvažováno s ponecháním zeleně na Náměstí Míru nadále jako parkové zeleně. V tomto případě by bylo potřeba provést změnu. Návrh také poukazuje na zastaralost dokumentu a nutnost pořízení nového aktuálního dokumentu, který by více respektoval potřeby obyvatel města.

7 PROBLÉMY = KLADY A ZÁPORY

Definice hlavních problémů

Dopravní situace?

Náměstí Míru v současné době funguje jako průsečík dopravních tras. Jedná se o tramvajovou, automobilovou, autobusovou a pěší trasu. Ulice Údolní a Březinova je komunikací třídy B a slouží jako spojnice ulice Veveří a Úvoz. Tramvajová linka č. 4 je na Náměstí Míru ukončena dvoukolejnou smyčkou. V blízkosti kostela sv. Augustina má svou zastávku a odpočívadlo autobusová linka č. 80, která spojuje zastávku Klusáčkova a Vaňkovo náměstí. A v neposlední řadě pěší trasy z Masarykovy čtvrti na zastávku a dále do parku Kraví hora či na plavecký bazén. Díky špatnému uspořádání dopravy kumulované do jednoho místa vzniká nepříjemné prostředí pro uživatele všech druhů dopravy. Je to jeden ze zásadních a klíčových problémů řešeného území.

Je opravdu Náměstí Míru náměstím?

Náměstí. Náměstí je prostor, který je definovaný budovami, ne však vždy ze všech čtyř stran. Jsou zde většinou kumulovány obchody a komerční prostory, které se nachází v parteru, nebo nižších podlažích. Je to také místo pro interakci mezi lidmi, a zároveň prostor, který umožňuje konání veřejných akcí, ať už koncerty, trhy či různé show. Je to prostor, který by měl být koncipovaný primárně pro lidi. Bohužel prostor Náměstí Míru se v žádném směru neblíží výše uvedené drobné úvaze nad definicí náměstí. Je to prostor, který není srozumitelným způsobem definovaný. Člověk procházející tímto místem převážně jen projde, když už se zastaví, tak je to kvůli obchodu, ale žádným dalším způsobem se neztotožňuje s Náměstím Míru.

Bývalý vojenský autopark?

Areál bývalého vojenského autoparku, který se nachází mezi Náměstím Míru a Sušilovými kolejemi na ulici Klácelova, je v současné době nevyužívaný a v chátrajícím stavu. Areál je lemován přibližně 2 m vysokou zdí. V rámci areálu se nachází jednopodlažní objekty a celkově areál svým současným stavem a využitím neodpovídá městskému prostředí a standardu Masarykovy čtvrti. Naopak tvoří spíše bariéru v území a do budoucna se jeví jako příležitost pro vytvoření pomyslného středu Masarykovy čtvrti. V územním plánu města Brna je tato plocha vedena jako plocha zastavění.

8 KLADY ÚZEMÍ

- + Masarykova čtvrť a její řešená část je v přímé návaznosti s parkem Kraví hora. Tento park je velmi využívaný jak v letních obdobích tak také v zimních. V letních měsících lidé využívají park pro rekreaci, sportovní činnosti, ale konají se tu také ohňostroje a starty horkovzdušných balónů. V zimním období je park využíván hojně pro zimní aktivity, jelikož je to jeden z mála parků situovaných takhle ve větším kopci, který se nachází velmi blízko centru města.
- + V docházkové vzdálenosti přibližně 5-7 minut se nachází poměrně bohaté zázemí pro sport a rekreaci. Jedná se o venkovní koupaliště s plaveckou halou, venkovní hřiště na malou kopanou, basketbal, antukové tenisové kurty a také třeba velký psí výběh.
- + V rámci řešeného území se nachází kvalitní silné domy, převážně na ulici Lerchova, které svou proporcí, umístěním a náročným výrazně a kvalitně vymezují uliční čáru. Také kostel sv. Augustina je výraznou funkcionalistickou stavbou, který svou výškou je významnou výškovou dominantou a orientačním bodem.

9 ZÁPORY ÚZEMÍ

- Důležité a významné budovy by měli mít i svůj adekvátní předprostor. Jako příklad z řešeného území bych uvedl kostel sv. Augustina. Vzdálenost mezi schody vedoucími ke vstupu do kostela a hranicí chodník/vozovka je přibližně 5 m. Po těchto 5 metrech je podél chodníku situována zastávka autobusové linky č. 80, na které lidé vystupují, ale autobus využívá tuto zastávku dále pro čekání před další jízdou. Další příkladem je ZŠ Náměstí Míru, kde z malého sympatického akademického náměstíčka stalo pouze parkoviště pro auta. Toto parkování pak potlačuje význam a vnímání školy.
- Dopravní řešení upřednostňuje automobilovou dopravu nad MHD a pěší dopravou. Z toho plynou třeba problémy rozdílných výškových úrovní chodníků, nástupních ostrůvků a komunikací, což zhoršuje prostupnost územím. Myslím si, že pro lepší fungování by se měla hierarchie priorit v dopravě upravit a měnit město pro lepší užívání samotnými lidmi.
- Některé budovy (VŠ koleje Náměstí Míru, Obchod Brněnka, Bar), které lemují současný prostor Náměstí Míru, neodpovídají svými proporcemi a řešením vstupů budovám s charakterem utvářející funkční náměstí. Například VŠ koleje mají vstup vyvýšený přibližně o 10 schodišťových stupňů. Funkce této budovy si však takový dominantní a výrazný vstup nevyžaduje. Budova utvářející náměstí by spíše měla mít aktivní parter, aby se člověk dokázal s tím prostorem sžít a ztotožnit. A cítil se v něm bezpečně.

10 CHARAKTERISTIKA NÁVRHU

Urbanistická studie se zabývá rekonstrukcí současného stavu Náměstí Míru a vyřešením dopravního problému, který se vyskytuje na křižovatce před kostelem sv. Augustina

Mým záměrem bylo vytvořit hlavní veřejný prostor v podobě náměstí, které by se mělo stát pomyslným středem Masarykovy čtvrti a centrem pro obyvatele této čtvrti z hlediska vybavenosti a kultury. Vytvořit místo, které by svou multifunkčností doplnilo aktivní život v parku Kraví hora a rozšířilo možnosti konání kulturních akcí. Při vytváření veřejných prostor jsem se snažil přistupovat s úctou a respektem k významným a výrazným budovám v Masarykově čtvrti. Jedná se hlavně o již zmíněný kostel sv. Augustina, Cyrilometodějskou církevní základní školu, Sušilovy koleje a Základní školu Náměstí Míru. Ve výsledku jsem navrhl tři veřejné prostory. Prvním, a také hlavním, je Náměstí Míru. Druhým je Radniční náměstí před navrženým úřadem a kostelem sv. Augustina. Třetím je malé Akademické náměstí, jako důstojný a reprezentativní předprostor ZŠ Náměstí Míru. Tyto veřejné prostory jsou propojeny výhradně pěšími trasami.

Nepříznivou dopravní situaci jsem vyřešil přesunutím tramvajové smyčky do západního rohu parku Kraví hora a ulici Údolní jsem v místě propojení s parkem dopravně zklidnil, pro příjemnější pěší provoz obyvatel města.

11 CHARAKTERISTIKA FUNKČNÍHO ŘEŠENÍ

V současné době v řešeném území převažuje funkce bydlení, k němuž doprovodnou funkcí jsou sport a rekreace a v neposlední řadě v malé míře zastoupená komerce. Právě nedostatek těchto ploch může být jedním z důvodů monofunkčnosti Masarykovy čtvrti. Znamená to, že i za drobnější vybaveností jsou lidé nuceni cestovat do centra nebo jiných přilehlých městských částí.

Tuto situaci jsem v návrhu řešil tak, že u přibližně u 70% navržené zástavby je počítáno s aktivním parterem, v rámci něhož jsou pak vymezeny prostory pro funkce jako knihovna, kavárna, restaurace, market, pošta, úřad a zbylé plochy jsou vymezeny jako komerční nebo administrativní plochy k pronájmu. Výše zmíněné funkce, které jsou situovány po téměř celém obvodu navržených veřejných prostor, by měli vnést více života a pobyt lidí na nově navrženém Náměstí Míru a Radničním náměstí. Ve zbylých podlažích je pak navrženo primárně bydlení. Byty jsou v této lokalitě velmi žádané a celkově Masarykova čtvrť je velmi oblíbená u obyvatel města Brna. Celkově je navrženo 178 nových bytů ve vyšším standardu, který se projevuje hlavně plochou bytů a vyhrazeným parkovacím místem v podzemních garážích.

Celkově tedy byla moje snaha o návrh nových ploch pro bydlení a vytvoření centra Masarykovy čtvrti s fungujícími veřejnými prostory plné života a doplněné o drobnou vybavenost, komerční a administrativní plochy k pronájmu.

12 CELKOVÉ BILANCE

STÁVAJÍCÍ STAV

Plocha řešeného území	59 525m ²
Původní zastavěná plocha	10 726m ²
Původní nezastavěná plocha	48 799m ²
Procento zastavění	18%

STAV PO ODSTRANĚNÍ VYZNAČENÝCH BUDOV

Zastavěná plocha	7 322m ²
Nezastavěná plocha	52 203m ²
Procento zastavění	12%

NAVRŽENÝ STAV

Plocha navržené zástavby	6 122m ²
Nová zastavěná plocha	13 144m ²
Nová nezastavěná plocha	46 381m ²
Nové procento zastavění	23%

Hrubá podlažní plocha (HPP)	27 755m ²
Čistá podlažní plocha (ČPP = 80% z HPP)	22 204m ²
Počet bytových jednotek	178
Počet nových obyvatel (2,2 obyvatele/ bytovou jednotku)	392
Potřeba parkovacích míst (1,4 automobilu/ bytovou jednotku)	249
Navržených parkovacích míst	291

ZÁVĚR

Výsledkem diplomové práce je vypracovaná urbanistická studie dostavby a rekonstrukce Náměstí Míru, pomyslného centra Masarykovy čtvrti v Brně. Studie představuje variantu návrhu bytové zástavby s aktivním parterem a novými veřejnými prostory, které reagují na soudobé požadavky obyvatel města.

Diplomová práce pro mě byla přínosnou hlavně z hlediska poznávání, uvažování a navrhování veřejných prostor. Práce s pohledovými osami, výškou zástavby, mobiliářem v exteriéru a materiály ve veřejném prostoru. Získal jsem přehled, co obnáší tvorba architektonických soutěží podobného měřítka a uvědomil jsem si, jakým směrem bych se v životě jako člověk-architekt chtěl ubírat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Podklady k zadání:
Výškopis a polohopis města Brna

Mapy města Brna dostupné z <http://www.brno.cz/mapy/>

Další mapové portály:

<http://gis.brno.cz>

<http://up.kr-jihomoravsky.cz/>

<http://maps.google.com>

<http://www.mapy.cz>

<http://www.cuzk.cz/>

<http://www.ikatastr.cz/>

Historie Brna, zajímavosti. Dostupné z: <http://www.gotobrno.cz>

<http://www.wikipedia.cz>

ÚPMB – hlavní výkres, textová část ÚAP – výkres limitů, využití území,
problémový výkres

ÚPP – hluková mapa, mapa brownfields

ČÚZK – katastrální mapa, majetkoprávní vztahy

Principy a pravidla územního plánování. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

NEUFERT, Ernst. Navrhování staveb: zásady, normy, předpisy o zařízeních, stavbě, vybavení, nárocích na prostor, prostorových vztazích, rozměrech budov, prostorech, vybavení, přístrojích z hlediska člověka jako měřítka a cíle: příručka pro stavební odborníky, stavebníky, vyučující i studenty. 2. české vyd., (35. něm. vyd.). Praha: Consultinvest, 2000, 618 s. ISBN 80-901-4866-2.

PAVLÍČEK, Jan. Přednášky z předmětu TM51 – Dopravní urbanismus, 2014

RACLAVSKÝ, Jaroslav. Přednášky z předmětu TP01 – Městské inženýrství II,

2014 Zákon č. 183/2006 Sb. - Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

ČSN 73 6110. Projektování místních komunikací. Praha: český normalizační institut, 2006.

Vlečené křivky pro ověřování průjezdnosti směrových prvků pozemních komunikací, Brno, 2004

Prostory, Nadace Partnerství, 2013, Partnerství, o.p.s.

Města pro lidi, Jan Gehl, 2012, Partnerství, o.p.s.

Vlastní fotografie

Archiv města Brna

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

aj	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
BO	plochy všeobecného bydlení
BP	bilancovaná plocha
cm	centimetr
č.	číslo
dB	decibel
GYM	Gymnázium
ha	hektar
HPP	hrubá podlažní plocha
IAD	individuální automobilová doprava
IPP	index podlažní plochy
IZP	index zastavěné plochy
J	jih
jízd.	jízdní
kk	kuchyňský kout
km	kilometr
m	metr
m ²	metr čtvereční
M	měřítko
MHD	městská hromadná doprava
mil.	milion
min.	minuta
nám.	náměstí
NP	nadzemní podlaží
obyv.	obyvatel
OC	oblast církevní
OS	oblast školství, sportu a tělovýchovy
OV	oblast veřejné správy
P.	Panny
RS	plochy pro rekreaci a sportoviště
S	sever
Sb.	sbírky
SO	smíšené plochy obchodu a služeb
spol.	společnost
s. r. o.	s ručeným omezením
stol.	století
st.	století

sv.	svatý
v.	výška
VŠ	Vysoká škola
ZAS	zásobování
ZP	zastavěná plocha
ZŠ	základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Složka B1:

- 01 Širší vztahy
- 02 Historie, podlažnost
- 03 Analýza zeleně, dopravy a hluku
- 04 Analýza vybavenosti, MPV a ÚP
- 05 Problémový výkres a koncept
- 06 Návrhová situace
- 07 Dopravní řešení
- 08 Funkční řešení
- 09 Urbanisticky detail a vizualizace
- 10 Vizualizace

Volné přílohy:

Architektonická studie A3 – 2x
Plakát
Urbanistický model
CD s dokumentací a přílohami

POPISNÝ SOUBOR ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Vedoucí práce	Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Autor práce	Bc. Michal Bělovský
Škola	Vysoké učení technické v Brně
Fakulta	Stavební
Ústav	Ústav architektury
Studijní obor	3501T014 Architektura a rozvoj sídel
Studijní program	N3504 Architektura a rozvoj sídel
Název práce	Náměstí míru - dostavba a rekonstrukce veřejného prostoru v Brně
Název práce v anglickém jazyce	Náměstí míru - extension and rehabilitation of public space in Brno
Typ práce	Diplomová práce
Přidělovaný titul	Ing. arch.
Jazyk práce	Čeština
Datový formát elektronické verze	PDF
Abstrakt práce	Diplomová práce Náměstí míru – dostavba a rekonstrukce veřejného prostoru se zabývá analýzou stávajícího stavu vymezené části Masarykovy čtvrti, vyhodnocením problémů pomyslného centra čtvrti a návrhem zástavby spolu s fungujícím dopravním řešením . Cílem práce je definovat Náměstí Míru jako fungující veřejný prostor, se kterým se lidé mohou ztotožnit. Upravit dopravní řešení tak, aby nedocházelo ke zmatečným situacím a kolizím mezi pěšími, tramvajemi a automobily. Navrhnout zde novou zástavbu, která nahradí plochy brownfields, dá vzniknout novým bytovým jednotkám a nabídne možnosti aktivního využití parteru. Důraz návrhu je kladen na moderní urbanistické přístupy a názory 21. století, kompaktní zástavbu, polyfunkčnost staveb a stanovení priorit při plánování měst a veřejných prostor, kdy se na první místo dostává samotný člověk, jeho zájmy, potřeby a každodenní život.

Abstrakt práce v anglickém jazyce	Diploma thesis „Náměstí Míru – extension and rehabilitation of public space in Brno“ deals with the analysis of the current state of defined part of Masaryk district, the evaluation of the problems of the imaginary city center and the design of buildings along with the working transport solution. The aim of the thesis is to define „Náměstí Míru“ as a functional public space, that people can identify with. To modify traffic solutions to avoid confused situations and collisions between pedestrians, trams and cars. To design new buildings to replace brownfields, create new housing units, and offer opportunities for using an active parterre. Emphasis is placed on modern urbanistic approaches and views of the 21st century, compact building, multifunctionality of buildings, and prioritization of city planning and public spaces with priority on human, his interests, needs, and everyday life.
Klíčová slova	Brno, Kraví hora, Náměstí Míru, rekonstrukce, dostavba, brownfield, Údolní, Rudišova, park, veřejný prostor, předprostor, kostel sv. Augustina, Masarykova čtvrť, Babákovo náměstí, zahradní město, úřednická čtvrť
Klíčová slova v anglickém jazyce	Brno, Kraví hora, Náměstí Míru, reconstruction, completion, brownfield, Údolní, Rudišova, park, public space, pre-space, church of St. Augustine, Masaryk district, Babakovo square, garden town, clerical district

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY VŠKP

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané diplomové práce je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 18. 5. 2017

Bc. Michal Bělovský
autor práce